

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA: JE ALEBO NIE JE TU NIEKTO NOVÝ?

Meno:

Dátum:

Téma:	Zameranie:
smrť, pôrod, akútna stresová porucha, posttraumatická stresová porucha, vývin, teória pripútania sa, copingové stratégie	Psychologická disciplína: Vývinová psychológia, psychológia osobnosti Odporúčaný odbor štúdia: Lekárstvo a ošetrovatelstvo, teológia

Otázky a úlohy:

1. Pozrite si definíciu akútnej stresovej poruchy a kedy sa rozvíja posttraumatická stresová porucha. Vyhľadajte, ktoré príznaky sa objavujú u Kamily.

„F43.0 Akútna stresová reakcia

Ide o prechodnú poruchu, ktorá vzniká u jednotlivca bez inej zjavnej psychickej poruchy ako odpoveď na výnimočný fyzický a psychický stres a ktorá zvyčajne odznie v priebehu hodín alebo dní. Pri vzniku a vážnosti akútnej stresovej reakcie zohráva dôležitú úlohu individuálna zraniteľnosť a odolnosť. Príznaky sú typicky zmiešané a premenlivé a zahŕňajú začiatkové štádium omráčenia so zúžením vedomia a pozornosti, neschopnosťou vnímať stimuly a dezorientáciou. Za týmto štádiom môže nasledovať ďalší únik od okolitej situácie (až do disociatívneho stuporu F44.2) alebo agitácia a hyperaktivita (úniková reakcia alebo fúga). Zvyčajne bývajú autonómne príznaky panicky úzkosti (tachykardia, potenie, sčervenanie). Príznaky sa zvyčajne zjavujú v priebehu minút od stresujúceho stimulu alebo udalosti a strácajú sa v priebehu dvoch alebo troch dní (často už po niekoľkých hodinách). Na epizódu môže byť čiastočná alebo kompletná amnézia (F44.0). Ak príznaky pretrvávajú, je potrebné zvážiť zmenu diagnózy a liečby.

Akútna:

- reakcia na stres
- krízová reakcia

Únava z boja

Krízový stav

Psychický šok

F43.1 Posttraumatická stresová porucha

Ide o oneskorenú alebo proťahovanú odpoveď na stresujúcu udalosť alebo situáciu (krátku alebo dlhotrvajúcu), mimoriadne ohrozujúcu alebo katastrofickú, ktorá zapríčiňuje prenikavé utrpenie skoro každému človeku. Predisponujúce faktory, ako sú osobnostné črty (napr. kompulzívna alebo astenická, prípadne neurotická porucha v anamnéze), môžu znižovať prah pre vznik syndrómu alebo zhoršovať jeho priebeh, ale nie sú ani nevyhnutné, ani nestačia na vyvolanie poruchy. Typické črty zahŕňajú epizódy opakovaného prežívania traumy v dotieravých spomienkach (spätne záblesky), snoch alebo nočných morách, na pretrvávajúcom pozadí pocitu "umŕtvenia" a emočného otupenia, stráňenia sa iných ľudí, nereagovania na okolie, anhedonie a vyhýbania sa činnostiam a situáciám pripomínajúcim traumy. Poruchu zvyčajne sprevádza nadmerná autonómna vzrušivosť

s hypervigilanciou, zvýšená nervozita a nespavosť. Úzkosť a depresia bývajú zvyčajne spojené so spomenutými subjektívnymi a objektívnymi príznakmi a nie sú zriedkavé ani samovražedné myšlienky. Porucha vzniká po traume s časovým odstupom niekoľkých týždňov až mesiacov. Priebeh je kolísavý, ale vo väčšine prípadov možno očakávať vyliečenie. V malej časti prípadov môže mať porucha zdlhavý priebeh počas mnohých rokov s prechodom do trvalých zmien osobnosti (F62.0).

Kamila	Akútna stresová porucha	Posttraumatická stresová porucha
1		
2		
3		
4		
5		
6		

2

2. Rozmýšľajte nad správaním Michala a Kamily a skúste odpovedať na nasledujúce otázky: O akom temperamente môžeme u nich hovoriť? Aká je ich osobnosť? Ako sa prejavujú odlišnosti v ich správaní? Ako reagujú na stres?

Kamila

Temperament:	
Osobnosť:	
Správanie:	
Reakcia na stres:	

Michal

Temperament:	
Osobnosť:	
Správanie:	
Reakcia na stres:	

3. Ako môže úzkostné správanie rodičov ovplyvniť správanie dieťaťa v predškolskom veku, mladšom školskom veku, puberte a v ranej dospelosti? Zvážte Eriksonove vývinové štádiá a teóriu pripútania sa Bowlbyho a Aisworthovej.

4. Porozmýšľajte, čo všetko môže pôsobiť v prenatalnom štádiu na plod. Aké teratogénne činitele ste objavili v príbehu o Kamile a Michalovi?

3

5. Copingové stratégie sa u jedincov rozvíjajú postupne. Aké obranné mechanizmy, prípadne copingové stratégie, ste spozorovali u Róberta, Michala, a aké u Kamily?

Coping

Michal

Ego-obranné
mechanizmy

Coping

Kamila

Ego-obranné
mechanizmy

Coping

Róbert

Ego-obranné
mechanizmy

Kde sa dozviem viac?

- Jursová Zacharová, Z. (2021). *Od narodenia po maturitu*. Univerzita Komenského v Bratislave. https://havava.sk/wp-content/uploads/2023/01/Ucebna_Vyvinova_Psychologia_Jursova_Zacharova-1.pdf
- Medalová, K., & Prochádzka, R. (2014). Rané maladaptívne schémy, attachment a stratégie zvládania stresu u klinickej a neklinickej populácie. *E-Psychologie*, 4(8). <https://www.e-psycholog.eu/clanek/215>
- MKCH 10 – Medzinárodná klasifikácia chorôb – verzia 10. <https://www.nczisk.sk/Standardy-v-zdravotnictve/Pages/Medzinarodna-klasifikacia-chorob-MKCH-10.aspx>
- Plamienok, n. o. <https://www.plamienok.sk/>
- Tanana, o. z. <https://www.tanana.sk/domov>
- Waqas, A., Rehman, A., Malik, A., Muhammad, U., Khan, S., & Mahmood, N. (2015). Association of Ego Defense Mechanisms with Academic Performance, Anxiety and Depression in Medical Students: A Mixed Methods Study. *Cureus*, 7(9). <https://doi.org/10.7759/cureus.337>.

Ako citovať tento učebný materiál:

Lemešová, M., Minarovičová, K., Sokolová, L., & Zacharová, Z. (2024). *Je alebo nie je tu niekto nový?* In: Dvorská, D., Sokolová, L., Karolčík, Š., Dovičák, M., Griguš, S., & Hráčan, Z.: Učiteľská akadémia UK [webová stránka]. Získané z <https://www.ucitelskaakademia.sk/pripady-a-pribehy/psychologia-x-krat-inak/je-alebo-nie-je-tu-niekto-novy>

4

Prípadové štúdie a zadania sú súčasťou publikácie:

Lemešová, M., Minarovičová, K., Sokolová, L., & Zacharová, Z. (2024). *Psychológia x-krát inak*. Univerzita Komenského v Bratislave. ISBN 978-80-223-5955-9.